

Ένα κείμενο του 1896 του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη για το Νέο Έτος

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

Χρόνια Πολλά... Καλή Χρονιά!!!

Υπάρχει ένα όχι πολύ γνωστό φιλολογικό σημείωμα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, το οποίο υπό μορφή πρωτοχρονιάτικου άρθρου δημοσιεύθηκε πριν από 115 χρόνια στην αθηναϊκή εφημερίδα «Ακρόπολις».

Έχει τον τίτλο «Οιωνός», τίτλος ο οποίος σχετίζεται με την περίφημο ομηρικό στίχο -αποφθεγματική ρήσι/ομολογία φιλοπατρίας- (στο Μ 243) της Ιλιάδος: ΕΙΣ ΟΙΩΝΟΣ ΑΡΙΣΤΟΣ, ΑΜΥΝΕΣΘΑΙ ΠΕΡΙ ΠΑΤΡΗΣ (= Ένα είναι το καλύτερο σημάδι, ο καλύτερος οιωνός: το να πολεμάει κανείς υπερασπιζόμενος την πατρίδα του).

Σε αυτό το πρωτότυπο (και απίστευτα επίκαιρο) δημοσίευμα, ο άγιος της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας ενώ ξεκινά με μια διάθεσι φιλολογική (στην εισαγωγή του κάνει τρεις κειμενικές αναφορές σε αντίστοιχους κλασσικούς συγγραφείς, Όμηρο, Κικέρωνα και Πλάτωνα), συνεχίζει με μια σύντομη διήγησι, την οποία χρησιμοποιεί ως παράδειγμα (λίαν τολμηρό και στην σύλληψι και στην διατύπωσι -ειδικά στο β' μέρος του- όπως ίσως καταφέρουμε να καταδείξουμε σε προσεχή αναφορά μας) για το άστοχο της αναζήτησης «οιωνών, καλών δηλ. σημαδιών και ευνοϊκών προβλέψεων.

«Οι μόνοι αληθείς οιωνοί είναι τα πράγματα» επισημαίνει ο Παπαδιαμάντης και κλείνει το άρθρο του με μια σύντομη αναφορά στα εν εθνικά ζητήματα.

Σ' αυτό το κομμάτι (που αναδεικνύει το όλο δημοσίευμα σε μαρτυρία μνημειώδους για τον μέγα Σκιαθίτη συγγραφέα πολιτικής τόλμης) με μια σειρά ρητορικών ερωτήσεων και κατάλληλων κριτικών τοποθετήσεων σε γλώσσα που σφύζει από το πάθος της φιλοπατρίας, αποδεικνύει πως «το αμύνεσθαι περι πάτρης» δεν συγκινεί την πολιτική ηγεσία της Ελλάδας.

Αντίθετα, για την πνευματική και κοινωνική παρακμή, τον ηθικό εκφυλισμό, την πολιτική φαυλότητα ακόμα και αυτήν την οικονομική καταστροφή με την συντελεσθείσα (και ακόμα πρόσφατη τότε) χρεοκοπία της ορφανεμένης από φιλοπάτριδες ηγέτες χώρας μας, καταδεικνύει ως υπεύθυνους τους άστοργους (σαν ...τις μητριές! -όπως λέει) πολιτικούς.

«Οιωνός» Παπαδιαμάντης Αλέξανδρος

Το εκήρυξεν ο θεῖος Ὀμηρος προ ετών τρισχιλίων: Εἰς οἰωνός ἀριστος !...

Εὐρεν ευκαιρίαν να βάλῃ εἰς το στόμα του Ἴκτορος ὅλην την ἀηδίαν, ὄσῃν του ἐνέπνεον κατὰ βάθος οἰωνοί και οἰωνοσκόποι, καίτοι, λόγω του ἐπικού ἀξιώματος, ἦτο ἠναγκασμένος, ο θεσπέσιος, να περιγράψῃ μετὰ μεγάλης σοβαρότητος ὅλας τας τελετάς και τας ἀσκήσεις των θυσιῶν, και των οἰωνῶν, και των μαντευμάτων.

Και ο Κάτων, ο ἀκαμπτος Ρωμαῖος, εἶπε, χίλια ἔτη ὕστερον: *Si augur augurem...*

Δηλαδή, εἴν οἰωνοσκόπος συναντήσῃ οἰωνοσκόπον, δεν ἠμπορεῖ να κράτησῃ τα γέλια...

Οἱ μόνοι ἀληθεῖς οἰωνοί εἶναι τα πράγματα. Πλην, αν υπάρχωσιν ἄλλοι συμβολικοί, ἐναέριοι ἢ ἐπίγειοι οἰωνοί, ἐρχονται ἐπικουρικῶς μόνον, δια ν' ἀνοίξουν τα ὄμματα των τυφλῶν, ὅσοι δεν βλέπουν τα πράγματα.

Ἀφοῦ αἰτήσω συγγνώμῃν ἀπό τον ἀναγνώστην δια το βάνουσον και ὄχι πολύ κόσμιον ἴσως του συμβόλου ἐνταύθα, θα διηγηθῶ ἓνα οἰωνόν.

Ἐνα καιρόν, δύο νέοι, ἐκ των οποίων ο εἰς μοι ἐτύγχανε, δια να εἶπω κατὰ Πλάτωνα, ἐγγύτατα γένους ὦν και ἐν τῷ αὐτῷ οἰκῶν, ἔκαμναν τον ἔρωτα εἰς μίαν νέαν, ἣτις δεν εἶχεν εἶδησιν του πράγματος. Διότι εἶχεν ἴσως τόσους λατρευτάς, ὅσας χιλιάδας προῖκα. Δεν εἶχε καιρόν ἢ ἰδίᾳ, με τας ἀβράς και τρυφεράς χεῖράς της, και με τους μεγάλους τακερούς οφθαλμούς της, να μετρήσῃ οὔτε τον σωρόν της μίας οὔτε την ἀγγελὴν των ἄλλων.

Ἴσως οἱ δύο, περὶ ὧν ο λόγος, δεν ἦσαν τόσον υγιῶς προικοθήραι, ὅσον νοσηρῶς αἰσθηματικοί. Ἡ κόρη ἦτο χαριεστάτη. Μετείχε καλῶν αἰσθημάτων και δεν ἦτο ἄμοιρος καλῆς ἀγωγῆς. Ἐξαιρέσει της οἰήσεως και του ἐξιπασμοῦ των νεοπλούτων, κατὰ τα ἄλλα ἦτο ἀμεμπτος. Ἀδιάφορον ὅμως.

Ἐν δειλινόν, ἢ μίαν ἐσπέραν, δεν ἐνθυμούμαι καλά, φθινοπώρου ἀρχομένου, οἱ δύο νέοι ἐκάθηντο υπαίθριοι, χωριστά ο καθεῖς, ἐξωθεν ζυθοπωλείου, και ἐκοίταζαν ἀντικρὺ τον ἐξῶστην της. Ἐπερίμεναν πότε να φανῇ. Ἦλπιζον να πέσῃ ἐπ' αὐτούς ἢ ματιὰ της ἢ ποθεινή.

Το ελάχιστον τυχαῖον βλέμμα της ἦσαν ἱκανοί να το ἐκλάβουν ως σκόπιμον και σημαντικόν, και πλάττον ευτυχίαν δι' αὐτούς. Μωρότεροι του Ναρκίσσου, κατωπτρίζοντο ὄχι εἰς το φεύγον ρεῦμα του ρύακος, ἀλλ' εἰς το ἀεικίνητον βλέμμα της κόρης.

Ἡ κόρη ἐξήλθεν. Ἐκοίταξεν ἐδῶ, ἐκοίταξεν ἐκεῖ, ἴσαξε τα μαλλιά της, ἔρριψε

βλέμμα εις τους δύο νέους, τους αφήκε να την κοιτάζουν και να χάσκουν, και προσήλωσε το όμμα εις εν αόριστον υψηλόν σημείον της πόλεως η του ορίζοντος, εις εν κωδωνοστάσιον η εν νέφος. Που αλλού;

Εντοσούτω εκείνοι την εθώπευον, την έτρωγον, την έλειχον, την επιπίλιζον, ενετρύφων με το βλέμμα, και ήσαν οικτρώς ευτυχείς.

Όσον και οι έγκλειστοι των υγιεινών οίκων.

Τέλος ο εις απέσπασε το όμμα.

Ίσως του ήλθεν αμυδρά η συναίσθησις του κωμικού.

Το βλέμμα του έπεσε χαμαί, εις την γην. Την στιγμήν εκείνην υπήρχεν εκεί, υπό τον εξώστην, μία μεγάλη, λευκή, υπερήφανος σκύλα. Ωραία σκύλα, γένους εκλεκτού.

Η σκύλα εχαμήλωνε κάτω την κεφαλήν και έψαχνε και εζήτει τροφήν.

Όπισθεν της ουράς της ίσταντο δύο μικρά, οικτρά κυνάρια. Τα δύο κυνάρια εμάχοντο μεταξύ των, έγρυζον, έτριζον τους οδόντας, και εζήτουν, πότε το εν, πότε το άλλο (και πάλιν αιτώ συγγνώμη), να επιβώσι της σκύλας.

Αλλά δεν έφθαναν.

Τα νώτα της σκύλας ήσαν πολύ υψηλά.

Θα τους εχρειάζετο σκαλωσιά δια ν' αναβώσιν.

Η μεγάλη, εύμορφη σκύλα, ούτε εγύριζε να τα ιδή, τα δύο κυνάρια. Έκυπτε χαμαί, εξηκολούθει να ψάχνη, και δεν ηνωχλείτο ποσώς από τας παιδιάς ούτε από τας επιχειρήσεις των.

Ούτε τα ενεθάρρυνε, ούτε τα απεθάρρυνε. Προφανώς, είχε πεποίθησιν εις τα υψηλά νώτα της.

Τα δύο κυνάρια εξηκολούθουν να μάχωνται, να γρύζουν και να δαγκάνονται, εωσότου, την ιδίαν στιγμήν έφθασε μέγας, μαύρος σκύλος.

Ο μαύρος σκύλος εγαύγισε μεγαλοπρεπώς, έδειξε τους οδόντας, εφυγάδευσε τα δύο κυνάρια, και έμεινε κύριος του πεδίου, εκρέμασε την γλώσσαν, ωργίασεν, εγαύγισε... και γαυγίζει ακόμη.

Το σύμβολον ήτο εύγλωπτον. Ο οιωνός ωμίλει αφ' εαυτού.

Ο νέος ο εις, «ο εγγύτατα και εν τω αυτώ οικών», το ενόησεν, έφυγε, και ακόμη

φεύγει, διότι δεν ήτο ικανός να τα βγάλη πέρα με τον μαύρον σκύλον. Ο άλλος δεν εβράδυε να τον ακολούθηση.

Αλλά τι εχρειάζετο ο οιωνός;

Μήπως δεν ήσαν τα πράγματα; Μήπως δεν ήτο η δυσαναλογία του πλούτου και της κοινωνικής θέσεως, και το ύψος των νώτων;

Ομοίως, και παντού αλλού.

Τι χρειάζεται ο οιωνός;

Μήπως δεν είναι τα πράγματα;

Εις οιωνός άριστος. Αλλά τις έβαλεν εις πράξιν την συμβουλήν του θειοτάτου αρχαίου ποιητού; Εκ της παρούσης ημών γενεάς τις ημύνθη περί πάτρης;

Ημύνθησαν περί πάτρης οι άστοργοι πολιτικοί, οι εκ περιτροπής μητρυιοί του ταλαιπώρου ωρφανισμένου Γένους, του «στειρεύοντος πριν και ητεκνωμένου δεινώς σήμερα»;

Άμυνα περί πάτρης δεν είναι αι σπασμωδικαί, κακομελέτητοι και κακοσύντακτοι επιστρατεΐαι, ουδέ τα σκωριασμένης επιδεικτικότητος θωρηκτά. Άμυνα περί πάτρης θα ήτο η ευσυνείδητος λειτουργία των θεσμών, η εθνική αγωγή, η χρηστή διοίκησις, η καταπολέμησις του ξένου υλισμού και του πιθηκισμού, του διαφθείραντος το φρόνημα και εκφυλίσαντος σήμερα το έθνος, και η πρόληψις της χρεοκοπίας.

Τις ημύνθη περί πάτρης;

Και τι πταΐει η γλαυξ, η θρηνούσα επί ερειπίων; Πταΐουν οι πλάσαντες τα ερείπια. Και τα ερείπια τα έπλασαν οι ανίκανοι κυβερνήται της Ελλάδος.

Και σήμερα, νέον έτος άρχεται. Και πάλιν τι χρειάζονται οι οιωνοί;

Οιωνοί είναι τα πράγματα.

Μόνον ο λαός λέγει: «Κάθε πέρσι καλύτερα».

Ας ευχηθώμεν το αρχόμενον έτος να μη είναι χειρότερον από το έτος το φεύγον.

Πηγή: Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη με τίτλο «Οιωνός» που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Ακρόπολις την 01 Ιανουαρίου 1896.

Το κείμενό του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη με τίτλο «Οιωνός» που δημοσιεύθηκε

στην εφημερίδα Ακρόπολις την 01 Ιανουαρίου 1896 είναι ένα κείμενο που συνδυάζει την αξίωση για ευσυνείδητη λειτουργία των θεσμών, με την πρόληψη της χρεοκοπίας σε ένα άλλο. Πόσο αληθινά είναι τα λόγια του μεγάλου λογοτέχνη μας ακόμη και σήμερα!

Πηγή: sophia-siglitiki.blogspot.gr